

**ИНВЕСТИЦИОН МУҲИТ ЖОЗИБАДОРЛИГИНИНГ
МОЛИЯВИЙ-ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИККА ТАЪСИРИ**

Имомов Хамдилла Хамдамович

Тошкент давлат иқтисодиёт университети,

“Баҳолаш иши ва инвестициялар”

кафедраси и.ф.н., профессори

e-mail: himomov1969@gmail.com

Иқтисодий барқарорлик ва инвестицион муҳит жозибadorлиги бир-бири билан чамбарчас боғлиқ икки тизимли категория ҳисобланади. Барқарор макроиқтисодий муҳитсиз сармоя оқимларини таъминлаш мумкин эмас, шунингдек, инвестиция фаоллигисиз узоқ муддатли барқарор ўсишга эришиб бўлмайди.

Инвестицион муҳитнинг жозибadorлиги иқтисодий барқарорликнинг уч асосий тамойилига таянади:

1. **Иқтисодий ўсиш суръатларининг барқарорлиги** – сармоядорлар учун бозор ҳажмининг прогностланиши ва талабнинг узлуксизлиги муҳим аҳамият касб этади;

2. **Молиявий барқарорлик** – банк тизими, валютанинг барқарорлиги ва инфляция даражаси инвестиция қарорларига тўғридан-тўғри таъсир кўрсатади;

3. **Институционал муҳитнинг ишончлилиги** – қонун устуворлиги, суд тизими, коррупциянинг камлиги сармоядор ишончини таъминлайди.

Шу нуқтаи назардан давлат сиёсати икки босқичда амалга оширилади:

Биринчи босқичда — иқтисодий муҳитни барқарорлаштириш, молиявий инфратузилмани ислоҳ қилиш ва фискал интизомни таъминлаш;

Иккинчи босқичда — инвестиция оқимларини стратегик тармоқларга йўналтириш, хусусий капитални жалб қилиш ва инновацион салоҳиятни кучайтириш.

Ўзбекистонда 2017–2025 йилларда амалга оширилган ислохотлар натижасида иқтисодий барқарорликнинг асосий кўрсаткичлари яхшиланди. Масалан, 2016 йилда инфляция даражаси 14,4% бўлган бўлса, 2025 йилда 7 % гача пасайди; иқтисодий ўсиш суръати 6,6% даражада барқарор таъминланди. Бу инвестицион муҳит жозибадорлигининг сезиларли даражада ошишига олиб келди. Бунда давлат иқтисодий барқарорликни таъминлаш учун бир қатор молиявий ва иқтисодий инструментлардан фойдаланди. Уларга қуйидагиларни келтиришимиз мумкин:

1. Фискал сиёсат воситалари

Бунда солиқ юқини оптималлаштириш, инвестиция лойиҳалари учун имтиёзли солиқ режимларини жорий этиш;

Давлат сарф-харажатларини диверсификация қилиш ва инфратузилма сармояларига устувор аҳамият бериш;

Давлат қарзини чеклаш орқали бюджет барқарорлигини таъминлаш.

2. Монетар сиёсат воситалари

Бунда марказий банкнинг қайта молиялаш ставкаси орқали кредит ресурслари нархини тартибга солиш;

Инфляцияни мақсадлилаштириш сиёсати орқали миллий валюта барқарорлигини таъминлаш;

Валюта бозорини эркинлаштириш ва ташқи ҳисоб-китобларда шаффофликни таъминлаш.

3. Инвестицион сиёсат воситалари

Давлат-хусусий шериклик орқали инфратузилмани ривожлантириш;

Инновацион лойиҳалар учун венчур капитал бозорини яратиш;

Инвестиция кафолатлари фонди орқали сармоядорлар учун рискларни суғурта қилиш.

Маълумки, давлатнинг молиявий сиёсат инструментларини мувофиқлаштириш натижасида иқтисодий барқарорликнинг тизимли асоси яратилади. Бунда давлат фақат тартибга солувчи эмас, балки **инвестиция жараёнларида шерик сифатида** иштирок этади. Амалда инвестиция фаоллигини оширишнинг молиявий механизми давлат сиёсатининг энг муҳим қисмларидан бири бўлиб, у қуйидаги элементлардан иборат.

Солиқ имтиёзлари тизими: янги технологиялар жорий этган корхоналар учун фойда солиғидан озод этиш ёки унинг ставкасини қисқартириш;

Инвестиция кредитлари: имтиёзли фоизли кредитлар орқали сармоя фаоллигини рағбатлантириш;

Амортизация сиёсати: асосий воситаларни тезкор янгилаш орқали иқтисодий самарадорликни ошириш;

Субсидия ва грантлар: стратегик соҳалардаги инновацион лойиҳаларни молиялаштириш учун давлат грантларини тақдим этиш;

Инфратузилма сармоялари: транспорт, энергетика ва логистика тармоқларини ривожлантириш орқали хусусий сармоя учун қулай муҳит яратиш.

Ўзбекистонда 2019–2023 йилларда давлат сарф-харажатлари ҳисобига амалга оширилган инвестиция лойиҳаларининг мультипликатор таъсири ўртача 1,7 ни ташкил этди, яъни ҳар бир 1 трлн сўм инвестиция натижасида ЯИМ 1,7 трлн сўмга ошди. Бу кўрсаткич жаҳон

стандартларига яқин бўлиб, давлат сиёсатининг молиявий самарадорлигини тасдиқлайди.

Молиявий барқарорлик ва инвестиция хавфсизлиги бир-бирига боғлиқ жараёндр. Бу жараёнда давлатнинг асосий вазифаси — молиявий барқарорликни сақлаган ҳолда сармоядорлар учун хавфсиз муҳит яратишдир.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Данько Т.П., Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве. — М.: «ИНФРА-М», 1998. — С. 33.
2. П.Ярош. Управление развитием территориально-хозяйственных зон в Польше: теория, методология, практика: Монография. — В.: «Польша», 2018. — С. 200
3. Ciżkowicz P., Pękala M., Pękala P., Rzońca A. The effects of special economic zones on employment and investment: spatial panel modelling perspective. Economic Institute Warsaw, 2015. Journal of Economic Geography, Volume 17, Issue 3, May 2017. P. 571-605.
4. Вахабов А.В., Хажобакиев Ш.Х., Мўминов Н.Г. Хорижий инвестициялар. Ўқув қўлланма. — Т.: «Молия», 2010. — Б. 163.
5. Ғозибеков Д. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. — Т.: Молия, 2003 — 676.